

כתיבה: **ציפי משולם, דפנה גול**
עריכה: **דפנה גול**

תודה לאיילת קאמי על הסיוע בכתיבה ובעריכת הלשון

עריכה גרפית, איורים וכריכה: **אודי טאוב**
הקלדה: **חנה רפאל**

החוברת אסורה לצילום!

© כל הזכויות שמורות

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או להקליט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני אחר כל חלק שהוא מהחומר בחוברת זו.

שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בחוברת זו אסור בהחלט אלא אם כן נתקבל אישור מפורש בכתב מאת המו"ל.

מהדורה ראשונה, הודפס בתל-אביב, תשע"ט, 2018

© Copyright 2018

All rights reserved to the author
No part of the publication may be reproduced in any form or by any means

"למידה נכונה הצלחה בטוחה" בע"מ
"לומדים להצליח" בע"מ

פקס: 03-5364462, נייד: 050-5705121

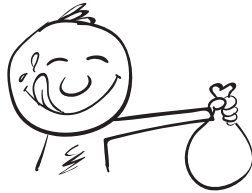
דוא"ל: lomdimtsipy123@gmail.com

כתובת האתר: lomdimtsipy.com

תוכן

5העשרה לשונית
9 1 משלבי לשון
11 2 מטבעות לשון
16 3 שורשים ומשפחות מילים
18 העשרה
19 4 מבדק החודש
20 5 קישוריות
23 6 ניבים
27 7 מילים נרדפות
31 8 ביטויים
35 העשרה
36 9 מבדק החודש
37 10 משלב ספרותי
38 11 פתגמים
40 12 משלבי לשון
41 העשרה
42 13 מבדק החודש
43 14 מילים מנוגדות
44 15 שורשים ומשפחות מילים
45 16 מילים נרדפות
47 17 מילים לועזיות
49 העשרה
50 18 מבדק החודש
51 19 ניבים וביטויים
57 20 ניבים ופתגמים

60.....	21 ניבים וביטויים
64.....	העשרה
65.....	22 מבדק החודש
66.....	23 קישוריות
70.....	24 ניבים, ביטויים ומטבעות לשון
74.....	25 שורשים ומשפחות מילים
75.....	26 ביטויי זמן
78.....	העשרה
79.....	27 מבדק החודש
80.....	מה עדיף?
84.....	28 מאזכרים
87.....	29 משלבי לשון
89.....	30 מילים מנוגדות
90.....	31 אוצר מילים למכתבים
95.....	העשרה
96.....	32 מבדק החודש
98.....	33 מילים נרדפות ומשלבי לשון
101.....	34 משלבי לשון
105.....	35 תחליפים סגנוניים
107.....	העשרה
108.....	36 מבדק החודש
109.....	37 אוצר מילים לסיפורים
111.....	38 תבנית סיפורית
116.....	39 השבחת סיפור
120.....	40 כתיבת טיעון
126.....	תחרות בזוגות
129.....	רשימת ביטויים
136.....	תם ולא נשלם

העשרה לשונית

מילון הוא ספר מילים וביטויים, ולכן בחוברת הזו תעסקו בהיבטים השונים של המילים. ככל שתכירו יותר מילים וביטויים, כך תיהנו יותר מקריאה של טקסטים מידעיים וספרותיים, ונוסף על כך, תעשירו את הכתיבה שלכם. כתיבה מגוונת ועושר לשוני מונעים שעמום ותורמים להנאה.

ביטויים, מטבעות לשון

ביטוי הוא צירוף של מילים או יותר, המופיעות יחד ויוצרות מובן מסוים, השונה מצירוף המובנים של כל אחת מהן לחוד; צירוף לשוני, ניב, פתגם.

ניבים

ניב הוא צירוף של מילים שמשמעותן הכללית שונה מהמשמעות של כל מילה בו. כלומר אין קשר בין המילים המרכיבות את הצירוף לבית המשמעות של הניב. לכן בדרך כלל אי-אפשר לתרגם את הניב לשפה אחרת.

דוגמה: על ראש הגנב בוער הכובע – הכובע לא באמת בוער.

פתגמים

פתגם הוא אמירה קצרה על חיי אנוש, והוא מבטא חוכמת חיים או מוסר השכל. בדרך כלל לשון הפתגם היא פשוטה. דוגמה: לא הביישן למד, ולא הקפדן מלמד.

מילים חדשות

כאשר עולה הצורך, האקדמיה ללשון העברית מחדשת מילים, לפעמים היא מחדשת מילים לועזיות. את המילים שהיא מחדשת, היא מפרסמת בכלי התקשורת וגם באתר האקדמיה.

מילים לא-מוכרות

לפעמים אנחנו פוגשים בטקסט מילה שאיננו מכירים, או מילה שאנחנו זוכרים שכבר קראנו, אבל איננו זוכרים את פירושה. כדי להבין מילים כאלה אפשר להיעזר בדרכים שונות: הבנה בהקשר, שורשים ומשפחות מילים, מילים הפוכות המופיעות בסביבת המילה הלא-מוכרת, מילים נרדפות המופיעות בסביבת המילה הלא-מוכרת.

הבנת משמעות בהקשר

כאשר נתקלים במילה לא-מוכרת, אפשר לקרוא את המשפט הקודם ואת המשפט שבו המילה הלא-מוכרת, ולנסות להבין את פירושה המילה לפי המשמעות הכללית של המשפטים. לפעמים צריך לקרוא כמה משפטים קודמים.

שורשים ומשפחות מילים

הכרת משפחות מילים היא דרך מצוינת להרחיב את אוצר המילים שלנו. בדרך כלל יש למילים העבריות שלוש (או ארבע) אותיות החוזרות בהן בנטיות שונות לפי הסדר. אותיות אלה הן אותיות השורש.

דוגמה: השורש ש-מ-ר: שְׁמִירָה, מְשֻׁמָּרָה, מְשֻׁמָּר, שוֹמֵר, שמוֹרָה.

מהכרת המשמעות של השורש ש-מ-ר אנחנו יכולים להביא כי "שימורים" הם מזונות שהוכנו בתהליך השומר על הטרייות שלהם לזמן רב.

מילים נרדפות

נרדפות היא מצב שבו למילים יש משמעות קרובה או דומה או זהה.

מילים הפוכות, מנוגדות

הפכים הם מילים שיש להם משמעויות מנוגדות. לפעמים המשמעות המנוגדת איננה מוחשית, אלא רעיונית. דוגמה: אפשר לומר שהמילים "יונה" ו"רימון" הן מילים הפוכות, משום ש"יונה" מסמלת שלום, ואילו "רימון" מסמל מלחמה.

מילות קישור

מילות קישור הן חלק מאוצר המילים שלנו, אך יש להן תפקיד: הן מקשרות בין מילים ובין משפטים ולפעמים גם בין פסקות. מילות הקישור עשויות לסייע בהבנת הרצף ובהבנת המשפט.

דוגמה: (1) קבעתי להיפגש עם דניאל, אבל...

(2) קבעתי להיפגש עם דניאל, לכן...

במשפט (1) אפשר להבין שלא נפגשתי עם דניאל, ואילו במשפט (2) אפשר להבין שנפגשתי עם דניאל.

כשם שאנחנו מגוונים את המילים שלנו באמצעות מילים נרדפות, כדאי שנגוון גם את מילות הקישור. למשל, כאשר אנחנו רוצים לציין סיבה, אנחנו יכולים להשתמש במילים רבות, חוץ מהמילה "כי".

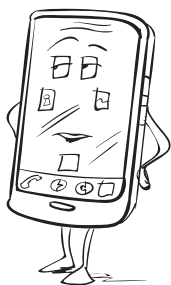

משלבי לשון

כמו בכל שפה, גם בשפה העברית יש שלושה מְשַׁלְבֵי לשון בסיסיים. לא לכל מילה בשפה יש מקבילה מדויקת בשני המשלבים האחרים, ולפעמים המשלבים מתערבבים זה בזה.

מְשַׁלֵּב סְפּוּרָתִי נהוג בעיקר ביצירות ספרותיות.
מְשַׁלֵּב כְּתוּב נהוג בחומר כתוב שאינו ספרותי (עיוני).
מְשַׁלֵּב דְּבוּר נהוג בשפה הדבורה, והוא כולל גם ביטויי סלנג.

בדרך כלל, כאשר משלבים מְשַׁלֵּב דְּבוּר בתוך טקסט הכתוב במשלבים האחרים, מסמנים זאת ב**מרכאות**.

מילים לועזיות

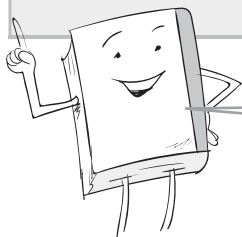
מילה לועזית היא מילה שנקלטה בעברית בתקופה כלשהי מלשון זרה ("לועזית" מקורה במילה לע"ז = לְשׁוֹן עַם זָר).

בדרך כלל זה קרה מפני שלא הייתה מילה בעברית לאופנה חדשה שהגיעה לארץ (לדוגמה, תספורת "אפרו") או להמצאה חדשה שנכנסה לשימוש (למשל סמארטפון). כל הזמן נעשים ניסיונות להמציא חלופות עבריות למילים אלו, אבל לא תמיד המילה החדשה מתקבלת, והציבור ממשיך להשתמש במילה הלועזית. יש מילים שיש להן חלופה בעברית ויש מילים שעדיין לא נמצאו להן חלופות.

העשרה מתחומי דעת עתירי מלל

לאורך החוברת אתם מוזמנים להעתיק מילים שעד כה לא הכרתם, והופיעו בטקסטים מתחומי דעת אחרים (גיאוגרפיה, מדעים, תנ"ך). גם מילים "חגיגיות" (למשל: נוטר = שומר) יתקבלו בברכה בעמוד זה. כתבו את המילה ואת הפירוש שלה, וכתבו משפט שתהיה בו המילה החדשה.

דוגמה: רחש - רחש, קול שקט כאמט האתני-מאנס.
ישבו בערה על החול והקשבנו לרחש האלים.

הקפידו לחפש במילון פירושים למילים שאינכם מכירים.

שיטות לחזרה למבדק

בכל שיעור רביעי-חמישי יתקיים מבדק. כדי להתאים ביטויים למשפטים או לקטעים דפדפו אחורה, ונסו למצוא את הביטוי המתאים על-פי ההקשר. כדי לחזור על מילים ועל ביטויים כדאי לעבוד בזוגות וגם באופן עצמאי.

עבודה בזוגות

קפלו נייר קדימה ואחורה (כמו אקורדיון).

כתבו את המילים ואת הביטויים שאתם רוצים לחזור עליהם, בקדמת הקיפול (כדאי למספר אותם).

כל אחד יקריא בתורו מילה, ובן הזוג יכתוב את הפירוש.

התחלפו בתפקידים, והמשיכו.

בדקו את תשובות בן הזוג, וסמנו בעיגול את מספרי המילים או הביטויים שבהם היו שגיאות, חזרו עליהן.

עבודה אישית

הסתכלו על המילה או על הביטוי,

והסתירו את הפירוש.

עצמו עיניים, ונסו להתרכז כדי למצוא את התשובה הנכונה.

פקחו את העיניים, ובדקו את תשובתכם.

עכשיו, כשהבנתם מה במילון שלנו,

אפשר להתחיל ללמוד

בהצאה ובהנאה!

בשיעורים האחרונים
בחוברת תשתמשו
בכל מה שלמדתם כדי
לשפר את ההבעה
בכתב: כתיבת סיפור
וכתיבת טיעון.

שיעור 1: משלבי לשון

לפניכם קטע שיש בו ערבוב משלבים לשוניים. צהו את המילים ואת הביטויים במשלב הדבור, וכתבו את הדו-שיח מחדש במשלב כתוב.

תמר: "את באה היום לפעולה בצופים?"

רותם: "לא, לא בראש שלי."

תמר: "למה? תבואי, יהיה מגניב!"

רותם: "עזבי, לא בא לי על המדריכה המעאפנה הזאת, היא חופרת."

דו-שיח במשלב כתוב

הנה כמה מילים וביטויים במשלבי לשון שונים.

משלב דבור	משלב כתוב / מקובל	משלב ספרותי	
טמבל	חסר השכלה	בור ועם הארץ	1.
פדיחה	בושה	כלימה	2.
מלא אוכל	ארוחה טובה	ארוחה דשנה	3.
נהיה	התממש, התהווה	קדם עור וגידים	4.
חבל על הזמן	מעולה	לעילא ולעילא	5.

לפניכם שני קטעים:

קטע 1 במשלב דבור, וקטע 2 במשלב כתוב.

קטע 1 – משלב דבור

היה חושך. שמעתי קולות, אבל פחדתי להיכנס, אולי אפול או משהו יתפוס אותי. מתתי מפחד אבל בסוף תפסתי אומץ ונכנסתי. "מי שם?", צעקתי, אבל לא הייתה תשובה. "מה לעשות?" חשבתי.

קטע 2 – משלב כתוב או ספרותי

הייתה אפלה. שמעתי קולות, אך חששתי להיכנס, שמא אמעד או משהו יאחז בי. הייתי אחוז אימה, אך לבסוף אזרתי אומץ ונכנסתי. "מי שם?" צעקתי, אבל לא היה מענה. "מה לעשות?" תהיתי.

צִהוּ את המילים במשלב הכתוב (2) שהוחלפו במילים מהמשלב הדבור (1), והעתיקו אותן לטבלה.

קטע 2 – כתוב או ספרותי	קטע 1 - דבור	
אפלה	חושך	1.
_____	_____	2.
_____	_____	3.
_____	_____	4.
_____	_____	5.
_____	_____	6.
_____	_____	7.
_____	_____	8.
_____	_____	9.
_____	_____	10.

כעת התחלקו לזוגות, ובדקו את תשובותיכם באמצעות תשאול הדדי.

שיעור 2: מטבעות לשון

1. יָרַד מִנְכָּסָיו

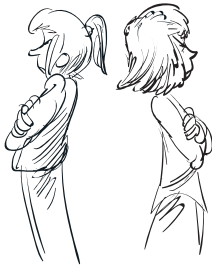
משמעות: איבד את כל רכושו, התרושש.

דוגמה: הוא היה אדם עשיר אבל הוא התמכר להימורים ובתוך כמה שנים ירד מנכסיו ונקלע לחובות גדולים.

משפט שלכם

2. מְשַׁבֵּר אִמּוֹן

משמעות: שינוי פתאומי לרעה ביחסים בין אנשים, בין מדינות וכדומה.

דוגמה: במשך שנים היינו החברות הכי טובות, אבל אחרי שהיא הלשינה עליי למורה, נוצר בינינו משבר אמון, והחברות שלנו נפגעה.

משפט שלכם

3. הוֹשִׁיט יָד (למישהו)

משמעות: עזר למישהו בעת צרה.

דוגמה: כשראינו שהוא מתחיל להסתבך בעולם הפשע, הושטנו לו יד, והוא חזר למוטב.

משפט שלכם

4. הקדדים תרופה למכה

משמעות: נקט אמצעי הגנה מפני צרה מתקרבת, כלומר לפני שיקרה אסון.

דוגמה: כשראיתי שהעץ עומד ליפול, הקדמתי תרופה למכה, והזמנתי את העירייה שתטפל בבעיה, לפני שהעץ יתמוטט.

משפט שלכם

שימו לב, בביטוי "הקדדים תרופה למכה" משתמשים בדרך כלל לפני שקורה מקרה, כאשר יודעים שעומד לקרות נזק או אסון. לעומת זאת בביטוי "הכתובת הייתה על הקיר" משתמשים לאחר שקרה נזק או אסון.

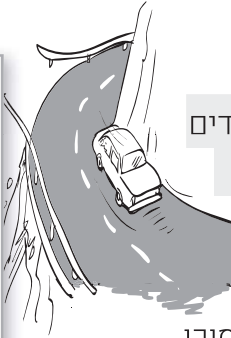
5. הכתבת על הקיר

משמעות: כינוי לסימנים המלמדים שעומד לחול שינוי משמעותי או לקרות אסון.

דוגמה: היה ברור שבכביש הזה תקרה תאונה, כי יש בו פיתול מסוכן. הכתובת הייתה על הקיר.

משפט שלכם

חשבו מה אתם מבינים מהמשפט הזה: המורה למדה מעט על תלמידיה והבינה שהכתובת כבר נמצאת על הקיר, ולכן היא החליטה להקדים תרופה למכה ולצאת איתם למסע גיבוש.

6. אָחַד בְּפֶה וְאָחַד בְּלֵב

משמעות: לומר דבר אחד ולחשוב דבר אחר, כלומר להיות לא ישר.

דוגמה: אל תתחשבו בדברים שלו. הוא מקרה מובהק של אחד בפה ואחד בלב.

משפט שלכם

7. יָצָא קִירַח מִכָּאֵן וּמִכָּאֵן

משמעות: הפסיד הכול.

דוגמה: דוד לא הסכים להתפשר ובסוף יצא קירח מכאן ומכאן.

משפט שלכם

8. יָדוּ עַל הָעֲלִיוֹנָה

משמעות: נמצא בעמדת יתרון, ניצח או זכה בתחרות.

דוגמה: בתחרות בין שני המתמודדים דווקא השחקן הלא-מוכר,

ידו הייתה על העליונה.

משפט שלכם

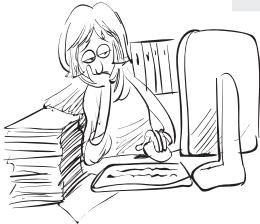
9. הַיּוֹם קָצַר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה

משמעות: לא עומד לרשותנו זמן רב, ויש הרבה דברים לעשות.

דוגמה: חשבתי שנוכל לנוח מעט,

אבל היום קצר והמלאכה מרובה, אז קדימה לעבודה!

משפט שלכם

10. חֲדָשׁוֹת לְבִקְרִים

משמעות: לעיתים קרובות.

דוגמה: למרבה הצער, תאונות דרכים מתרחשות חדשות לבקרים.

משפט שלכם

קראו את הקטעים שלפניכם, והשלימו אותם במטבעות הלשון שלמדתם.
בסוף כל קטע כתובים מספרי מטבעות הלשון המתאימים לקטע.

קטע 1

עמרים היה בחור מוכשר מאוד. חבריו תמיד אמרו שהוא יגיע רחוק. אחרי שהשתחרר מהצבא, הקים בית קפה קטן שהצליח מאוד, ובתוך כמה שנים הפך בית הקפה הקטן לרשת של עשרות סניפים, והוא הלך והתעשר.

כמנהל החברה הוא עבד פחות ופחות. כיוון שכעת היה לו הרבה זמן פנוי, הוא החל להסתובב עם טיפוסים מפוקפקים ולעשות עסקים לא חוקיים.

יום אחד המשטרה תפסה אותו באמצע עסקת סמים גדולה, והוא נכנס לכלא להרבה שנים. רשת בתי הקפה המצליחה שלו התמוטטה והוא _____ . חבריו הוותיקים, שעקבו מרחוק אחר הצלחתו, אמרו שכשראו עם מי הוא מסתובב, ידעו שיום אחד זה יקרה, כי _____ .

כעבור שנים, כשיצא מהכלא חסר כול, התארגנו החברים ההם ו_____ . הם אספו בשבילו כסף כדי שיהיה לו ממה לחיות עד שימצא עבודה, כי הכירו אותו וידעו שמגיעה לו הזדמנות שנייה.

(5,3,1)

קטע 2

הם היו חברים מגיל הגן. בכיתה ד' הגיע לכיתה ילד חדש, ומיד הם צירפו אותו לחבורה שלהם. הם לא נפרדו לרגע: הכינו יחד שיעורים, הלכו יחד לפעולות בתנועה, הלכו לאותם חוגים.

אבל כעבור שנה החבר החדש שכח מהם כי מצא חברים חדשים. אחרי כמה חודשים הוא רב עם חבריו החדשים וניסה לחזור לחבורה שלהם, אבל זה כבר לא היה כמו קודם לכן. הוא ניסה לסכסך ביניהם והיה משקר _____ .

נוצר ביניהם _____ . הם הרגישו שאי אפשר לסמוך עליו יותר,

כי הוא ילד הנוהג לדבר _____ הם החליטו שהם לא רוצים שום קשר איתו ולאט לאט התרחקו ממנו. בסופו של דבר הוא הפסיד גם את החברים הטובים שהיו לו, וגם את החברים החדשים שמצא, והבין שהוא _____

(10, 7, 6, 2)

כתבו קטע קצר על כל נושא שתבחרו, ושבצו בו שלושה מטבעות לשון.

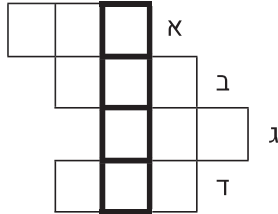

כעת התחלקו לזוגות, ובדקו את השימוש במטבעות הלשון באמצעות תשאול הדדי.

שיעור 3: שורשים ומשפחות מילים

בכל קבוצה מצאו את השורש, וכתבו אותו במקום המתאים בתשבץ.

א. ניצחון, לנצח, מנוצחים

ב. נהגתי, מנהג, נוהגת

ג. רקדן, ריקוד, רקדה

ד. זרוק, זריקה, מזרק

מהי המילה במלבן המודגש? _____

בכל קבוצה סמנו את המילה שאינה שייכת למשפחה.

דוגמה: הרגשתי, רגישות, מגרש, ריגש

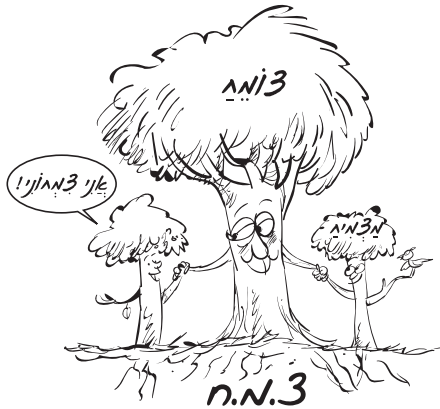
א. טיפסתי, תופסת, טיפוס, לטפס

ב. זריחה, מחזור, חיזור, לחזר

ג. לספור, מספרה, ספירה, פרסה

ד. דיברתי, דיבורים, מְבַדֵּר, דברים

ה. קשרים, שיקר, לקשור, תקשורת

התחלקו לזוגות. כל אחד יבנה תרגיל דומה לאחד התרגילים שלמעלה, ובן הזוג יפתור אותו. בדקו יחדיו את התשובות.

בכל משפט מודגשת מילה. חפשו במאגר המילים מילה נוספת מאותה משפחה, וכתבו את המשפט מחדש במילים שלכם. היעזרו במשפחות המילים.

- עדיין לא עשיתי **היכרות** עם התלמידה החדשה, כי התביישתי.

מילה מאותה משפחה: מכיר

המשפט במילים שלכם: אני הכרתי את התלמידה החדשה, כי התביישתי.

- **במרוצתה** היא נתקלה בקיר.

מילה מאותה משפחה: _____

המשפט במילים שלכם: _____

- תומר הרגיש שהוא אינו מצליח **לרצות** את הוריו.

מילה מאותה משפחה: _____

המשפט במילים שלכם: _____

- המשפחות נפגשו **למרגלות** ההר.

מילה מאותה משפחה: _____

המשפט במילים שלכם: _____

- סבתא שלי לא **הורגלה** לעבוד במחשבים.

מילה מאותה משפחה: _____

המשפט במילים שלכם: _____

- אני חושבת שיונתן אינו **כשיר** לבצע את המטלה.

מילה מאותה משפחה: _____

המשפט במילים שלכם: _____

העשרה מתחומי דעת עתירי מלל

העתיקו לכאן מילים וביטויים שפגשתם לראשונה במהלך השבועות האחרונים. כתבו את הפירוש של כל אחד מהם, וכתבו משפט שיהיו בו הביטוי או המילה.

1. _____ - _____
2. _____ - _____
3. _____ - _____
4. _____ - _____
5. _____ - _____
6. _____ - _____
7. _____ - _____
8. _____ - _____
9. _____ - _____
10. _____ - _____

שיעור 4: מבדק החודש

השלימו כל קטע בביטויים שלמדתם. (שיעור 2)

לא יכולתי לדבר היום על דניאל, כי יש לה תחרות, ו_____ אני מכירה את דניאל. היא מתאמנת בהתעמלות אומנותית _____, ולכן אני יודעת שבתחרות הערב תהיה _____.

דביר וירון היו חברים טובים. יום אחד אמר ירון לדביר, שהוא יבוא אליו בערב כדי להכין ביחד את העבודה שהמורה נתנה. ירון לא הגיע, ולדביר נודע שהוא הלך לשחק כדורסל עם ילדים אחרים. הוא הבין שירון דיבר _____, ונעלב. מאז יש ביניהם _____ אימא של דביר אמרה לו שהיא ידעה ש_____, כי כבר היו כמה מקרים בעבר, שירון לא דיבר אמת.

כשאבא של אראל _____, כל המשפחה _____ אבא עבד בכמה עבודות כדי לחזור לעצמו. אחרי שנתיים הייתה _____ שוב בקרב החברים שלו.

בכל משפט החליפו את המילה המודגשת או את המילים המודגשות במילה ממאגר המילים. כתבו את המשפט מחדש.

- **בתחתית** המיטה ראיתי ג'וק. מיד זינקתי על המיטה, וקראתי לאבא.

- **כשחלפו** השנים, הפך היישוב הקטן שלנו לעיר תוססת.

- המטלה שהכנתי עם דניאל הייתה **מעולה**, וקיבלנו את הציון 100.

- צלצלתי, אבל לא הייתה **תשובה**.

- אף אחד לא אהב את דורון, כי הוא היה אדם **דו-פרצופי**.

מאגר המילים:

במרוצת • לעילא ולעילא • למרגלות • אחד בפה ואחד בלב • מענה

שיעור 5: קישוריות

בכל קבוצה מודגשת **מילת קישור**. הקיפו את המילה שהמשמעות שלה יוצאת דופן.

1. א. בעבר היו הרבה חקלאים, **בָּרִים** היום חלק גדול מהאוכלוסייה עוסק בטכנולוגיות.
ב. כשהייתי במסעדה, ביקשתי מרק, **אולם** קיבלתי סלט ירקות.
ג. המורה אמרה לנו שלפני פורים יהיו לנו כמה ימי תחפושות, **ולְפִיכָן** הייתי מאושר.
ד. ביקשו שנלבש חולצות לבנות, **ובְּכָל זֹאת** תלמידים רבים לבשו חולצות צבעוניות.

כאשר אתם רוצים לציין **סיבה**, הקפידו לומר **מאחר ש** (ולא "מאחר ו"), **היות ש** (ולא "היות ו"). נוסף על כך, **אין לצרף ש למילת שאלה** (אין לומר "למה ש").

2. א. הגעתי למקום הרביעי בתחרות, **הואיל וְלֹא** התאמנתי מספיק. בטכנולוגיות.
ב. **מְאַחַר שְׂפִירָד** גשם, הוחלט לבטל את הטיול.
ג. המפות בחנות הזו יקרות מאוד, **שְׁכֵן** הן יוצרו בעבודת יד.
ד. אימא שלי ביקשה ממני **שְׁאֲתַקְשֶׁר** אליה מיד.

כאשר אתם רוצים לציין **זמן**, הקפידו לומר **כש** או **כאשר** (ולא "ש"). שימו לב, מילת הקישור **ש** עונה על השאלות "מה" ו"איזה", והיא **איננה** מציינת זמן. נוסף על כך, **אין לצרף ש למילת שאלה** (אין לומר "מתי ש").

3. א. **כְּאֶשֶׁר** הגיע יום השואה, הגיע לכיתה שלנו סבא של אחד התלמידים וסיפר את סיפור חייו.
ב. צפיתי אתמול בסרט **שְׁאֲבָא** שלי צילם כשהיה בר-מצווה.
ג. **כְּשֶׁנִּגְיעַ** לגשר – נעבור אותו.
ד. צפיתי בסרט פעולה **בְּזִמְן** שְׁאֲחִי הקטן צפה בתכנית לילדים.

מצאו את הטעויות במשפטים שלפניכם, סמנו אותן, ותקנו אותן.
(אין צורך לכתוב את המשפט מחדש.)

1. חשבתי על אימא שלי ששמעתי את השיר ששר אריק איינשטיין.

התיקון: _____

2. אני לא אוהבת שאומרים לי מה לעשות, היות ואני ילדה עצמאית.

התיקון: _____

3. אימא: מתי תחזור הביתה?

יונתן: מתי שתסתיים המסיבה.

אימא: אתה רוצה שאבא יסיע אותך למסיבה?

יונתן: לא. מאחר ואבא של תמיר מסיע אותן, אצטרף אליהם.

התיקונים: _____

מיינו את מילות הקישור שלפניכם לפי המשמעות שלהן.

כָּשׁ • לְפָנַי שֵׁשׁ • מֵאַחַר שֵׁשׁ • לְפִיכֶן • לְבִסּוֹף • בְּרֵם • כִּי • אַחֲר־כֵּן •
אוֹלָם • הוֹאִיל וְ • שֵׁשׁ • בְּכָל זֹאת • שָׁכַן • כְּאֲשֶׁר • תְּחִלָּה •
אֶךְ • לְכֵן • כְּתוּצָאָה מְכֵן • מְפָאת • בְּשֵׁל

זמן	
ניגוד	
תוצאה	
סיבה	

איזו מילה לא העתקתם? _____ מה היא מציינת? _____

לפניכם קטע ללא מילות קישור. כתבו אותו מחדש, והשתמשו במילות קישור מתאימות. תוכלו להיעזר במילים שבטבלה.

יצאנו עם חוג המשוטטים לטיול של יומיים בנגב. נקודת האיסוף הייתה בבנייני האומה בירושלים בשבע בבוקר. תומר עיכב אותנו ולא הגענו להסעה בזמן. החלטנו לנסוע באופן עצמאי ולפגוש את הקבוצה בבאר שבע. הנסיעה בתחבורה הציבורית נמשכה שעות. היינו "על קוצים". ידענו שמחכים לנו והתחלנו להתחרט שבכלל נסענו. הגענו לתחנה בבאר שבע. רצנו מהר לפגוש את הקבוצה. משם נסענו יחד לתחילת המסלול. המסלול היה קשה. היה חם ולא היו לנו מספיק מים. עצרנו בדרך כמה פעמים והתמודדנו. הגענו לראש ההר. הייתה רוח נעימה, והנוף היה עוצר נשימה. הרגשנו שעברנו הרבה תלאות. זה היה שווה.

הקטע בתוספת מילות קישור

1. גמר עליו את ההלל

משמעות: שיבח אותו מאוד, ללא הסתייגות.

דוגמה: המרצה סיים את ההרצאה, והקהל שהיה נלהב מאוד, **גמר עליו את ההלל**.

משפט שלכם

2. גמר אָמַר

משמעות: החליט החלטה נחושה.

דוגמה: גדי חלה במחלה קשה ונאלץ להיעדר מהלימודים שבועות ארוכים. החברים **גמרו אומר** ללכת לבקר אותו כל יום עד שיחלים ויחזור לכיתה.

משפט שלכם

3. גָּבַה לְבוּ

משמעות: התגאה.

דוגמה: לאחר שהתמנה לתפקיד בכיר בתנועה, **גבה ליבו**, והוא החל להתנשא על חבריו הישנים.

משפט שלכם

4. הגיעו מים עד נפש

משמעות: המצב נעשה בלתי-נסבל.

דוגמה: הפעם החליטה המורה להעניש את התלמיד, כי הגיעו מים עד נפש.

משפט שלכם

הידעתם?

אנציקלופדיה

מכונה גם **ספר**

האשכולות.

יש האומרים **איש**

אשכולות בדומה

למילה **אשכול**

(של ענבים). חשבו

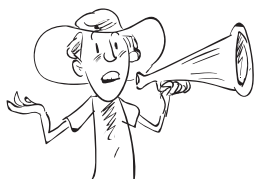
מדוע.

5. איש אשכולות

משמעות: מי שיש לו ידיעות רבות בנושאים רבים.

דוגמה: שמעון פרס, נשיא המדינה לשעבר, היה **איש אשכולות**. הוא היה בקי בנושאים רבים במגוון תחומים

משפט שלכם

6. קול קורא במדבר

משמעות: קריאה שאין לה שומעים.

דוגמה: התחננתי שלא תעמיס על עצמה יותר מדי, כי בסוף היא תתמוטט, אבל היא לא הקשיבה לי. קולי היה **כקול קורא במדבר**.

משפט שלכם

7. לפנים משורת הדין

משמעות: הקלה לגבי החוק המוחלט, נוהג בסלחנות ובמידת רחמים, היענות לבקשה מיוחדת.

דוגמה: לא סיימתי את העבודה בזמן, אבל המורה הסכימה לקבל את העבודה באיחור **לפנים משורת הדין**.

משפט שלכם

8. מִדָּה כְּנֶגְד מִדָּה

משמעות: נוהג כלפי מישהו בהתאם לדרך שהוא נהג.
(בדרך כלל הכוונה למעשה רע, כנקמה.)

דוגמה: הוא קיבל את העונש שהגיע לו על המעשה שעשה. **מידה כנגד מידה.**

משפט שלכם

9. אִיפָּה וְאִיפָּה

משמעות: יחס בלתי-שווה כלפי בני האדם.

דוגמה: התלמידה התלוננה בפני המורה שנהגה כלפיה **איפה ואיפה**, משום שעל אותה תשובה נתנה לתלמידה אחרת ציון גבוה יותר.

משפט שלכם

10. בְּלִשׁוֹן סָגִי נְהוּר

משמעות: בלשון שכוונתה הפוכה, ההפך ממה שנאמר.

דוגמה: הפועל ישב כל היום בצל.
הוא מאוד חרוץ, **בלשון סגי נהור**.

משפט שלכם

הידעתם?

סגי = גדול, **נהור** = אור.

"אור גדול" הוא כינוי

לעיוור בלשון הפוכה.

קראו את הקטעים שלפניכם, והשלימו אותם בניבים שלמדתם.
בסוף כל קטע כתובים מספרי הניבים המתאימים לקטע.

קטע 1

כשדניאל הייתה בכיתה ג', היא התקשתה בקריאה. המורה אמרה לה שהיא חייבת להשתפר. אבל דברי המורה היו _____. בחופשת הקיץ דניאל _____ להתאמן הרבה בקריאה. הקריאה שלה השתפרה, ולכן _____. המורה שבחנה אותה בתחילת השנה, _____.

(6,3,2,1)

קטע 2

החברים של אראל אומרים שהוא _____, כי הוא מבין הכול במדעים, והוא גם מנגן בתופים ובגיטרה. הם טוענים, שזו הסיבה שהמורה אוהבת אותו יותר, ולכן היא נוהגת _____. המורה אמרה: "אני נוהגת _____: אני כועסת על מי שמפריע, ו _____ על מי שמתנהג יפה."

(9,8,5,1)

כתבו קטע קצר על כל נושא שתבחרו, ושכצו בו שלושה מטבעות לשון.

נעת התחלקו לזוגות, ובדקו את השימוש במטבעות הלשון באמצעות תשאול הדדי.

שיעור 7: מילים נרדפות

בכל מקבץ מתחו קו בין כל שתי מילים נרדפות. תוכלו להשתמש בצבעים שונים.

1. זקן
2. תן
3. מטר
4. תענית
5. נער
6. מתעורר
7. חמה
8. רקיע
9. נם
10. מהלומה
11. צוהר
12. כזב
13. עליז
14. קיר
15. תרדמה
16. חזר
17. נובל
18. חופש
19. אָפֶל
20. ארגז

שמיים
הב
ישן
מקיץ
עלם
שמש
קשיש
גשם
מכה
צום
שקר
שינה
חלון
שב
חירות
שמח
כותל
חשוק
קמל
תיבה

- 1. דין
- 2. זָמַר
- 3. בן
- 4. שר
- 5. דורון
- 6. זהב
- 7. קרקע
- 8. צנום
- 9. מורא
- 10. לשון
- 11. אבוקה
- 12. רחלה
- 13. חודש
- 14. שקט
- 15. זז
- 16. נשמה
- 17. עב
- 18. שבועה
- 19. עני
- 20. הָדוּם

1. צנוע
2. עדין
3. אנקול
4. ידיד
5. סוף
6. מדבָּר
7. עצוב
8. רוגז
9. הֶלֶל
10. רז
11. גמד
12. כוח
13. נקי
14. ירח
15. צחור
16. חיש
17. סומא
18. עזב
19. מרגיש
20. רטוב

אילו מילים לא הכרתם? הקיפו אותן.
כתבו משפט לכל מילה שלא הכרתם.

כעת התחלקו לזוגות, ובדקו את השימוש במילים הללו.

השלימו את המשפטים שלפניכם במילים מתוך שלושת המקבצים. נסו לבחור במילים שאתם משתמשים בהן פחות.

1. הוא מדבר ב_____ ילדותית.
2. אני מכיר שני תאריכים של _____: תשעה באב ויום הכיפורים, ואלה נמשכים משקיעת ה_____ עד צאת הכוכבים ביום הבא. יש גם ארבעה ימים של _____: עשרה בטבת, שבעה עשר בתמוז, גדליה, אסתר, ואלה מתחילות בעלות השחר של אותו יום.
3. היא הסתכלה אליי במבט _____, ולא ידעתי איך לעזור לה.
4. גם כשהמורה גומרת עליו את ההלל, הוא נשאר _____.

שיעור 8: ביטויים

1. התנדע

משמעות: הכיר לראשונה.

דוגמה: חברי ההרכב המוזיקלי **התוודעו** זה לזה בבית הספר למוזיקה.

משפט שלכם

2. אָזַר עַז

משמעות: "תפס אומץ".

דוגמה: לאחר תקופה ארוכה **אזרתי עוז** והתנצלתי בפניו על המעשה שעשיתי.

משפט שלכם

3. חָזַר לְאִיתָנוּ

משמעות: הבריא.

דוגמה: יובל היה חולה במחלה ממושכת, וכעת הוא **חזר לאיתנו**.

משפט שלכם

4. חִשְׁקָה נִפְשׁוֹ (ב-)

משמעות: רצה מאוד.

דוגמה: פתאום באמצע הלילה **חשקה נפשו** בגלידה.

משפט שלכם

5. **נָפֵל מִבְּטוֹ** (על)

משמעות: עיניו נתקלו במשהו או במישהו.

דוגמה: הסתובבתי במכירת חצר, ופתאום **נפל מבטי** על קופסת תכשיטים יפהפייה מצופה לכה מבריקה. מיד קניתי לי אותה.

משפט שלכם

6. **עָלָה בְּדַעְתּוֹ**

משמעות: חשב על רעיון.

דוגמה: הטילו עליי לתכנן משחק לערב חֶבְרָתִי לקבוצה שלי בתנועה, ופתאום **עלה בדעתי** להכין "חבילה עוברת" עם משימות הקשורות לקורס ההדרכה שעברנו בחודש שעבר.

משפט שלכם

7. **עָמַד בְּדִבּוּרוֹ**

משמעות: קיים את הבטחתו.

דוגמה: המורה **עמד בדבורו** ושחרר אותנו מוקדם בשיעור האחרון כדי שנספיק להגיע הביתה בזמן ולצפות במשחק הגמר.

משפט שלכם

8. **רָאָה אֹר**

משמעות: פורסם.

דוגמה: השנה **ראה אור** ספר השירים השלישי של המשוררת הנודעת.

משפט שלכם

9. שְׂאֵל בְּעֵצְתוֹ

משמעות: התייעץ עם מישהו, ביקש ממישהו עצה.

דוגמה: לפני שתשקיע בזה כסף, כדאי שתשאל בעצתו של בעל ניסיון.

משפט שלכם

10. אַרוּחָה דְשָׁנָה

משמעות: ארוחה גדולה ועשירה, ארוחה מלאה כל-טוב.

דוגמה: אחרי ארוחה דשנה אני תמיד מרגישה עייפות.

משפט שלכם

11. בְּרָכָה לְבִטְלָה

משמעות: השקעה שנעשתה לשווא, מאמץ שנידון לכישלון.

דוגמה: ניקיתי את הבית לקראת המסיבה, אבל זו הייתה ברכה לבטלה, כי כשנגמרה המסיבה וכולם הלכו, הייתי צריך לנקות שוב.

משפט שלכם

12. אֵלִיָּה וְקוֹץ בָּהּ

משמעות: משהו טוב שיש בו חיסרון.

מצאתי שמלה יפהפייה, אבל אליה וקוץ בה –
חייבים לכבס אותה ביד.

משפט שלכם

הידעתם?

אליה היא הזנב השמן של הכבשה. באליה יש בליטה קטנה שבקצה שלה עוקץ, ויש קושי לגזוז את הצמר.

קראו את הקטעים שלפניכם, והשלימו אותם בביטויים שלמדתם.
בסוף כל קטע כתובים מספרי הביטויים המתאימים לקטע.

קטע 1

הספר שאחי כתב, _____, בשבוע שעבר, ורציתי להפתיע אותו.
_____ להזמין את כל החברים שלו אלינו הביתה ל _____
כשתכננתי את ההפתעה, _____ של חברה טובה שהפתיעה
את הוריה ביום הנישואין שלהם, והיא נתנה לי כמה עצות טובות וגם
הבטיחה שתעזור לי בהכנות. ביום המיועד היא _____ ידעתי
שהיא לא תאכזב אותי, כי כש _____ אליה לפני כמה שנים, היא
עזרה לי ללמוד למבחן, ומאז אני יודע שהיא אחת שעוזרת. ובכן, הפעם
היא עזרה לי בארגון ההפתעה ובהכנת האוכל, והכול היה מוכן בזמן.
כשאחי הגיע, כל האורחים כבר היו, וההפתעה הייתה מושלמת. זה היה
ערב בלתי-נשכח. כל הטרחה הזו לא הייתה _____.

(11, 10, 9, 8, 7, 6, 1)

קטע 2

דודתי _____ לאחר מחלה ממושכת, והחלטתי ללכת לבקר אותה.
כשנכנסתי לביתה, היא חיבקה אותי בחום ומיד הציעה לי את המאכלים
שאני אוהבת. ישבנו לאכול ודיברנו על כל מיני דברים. כשסיימנו, עזרתי
לה לפנות, ועד שהיא סיימה להכניס את הכלים למדיח, הסתובבתי קצת
בדירה. _____ על הספר החדש של הסופר האהוב עליי, אשר
_____ לא מזמן ו _____ מאוד. היססתי והתלבטתי כמה
דקות אבל לבסוף _____ וביקשתי שתשאיל לי אותו. "בשמחה!"
השיבה דודתי האהובה ומיד נתנה לי את הספר. "את יכולה להשאיר אותו
אצליך," הוסיפה בחיוך. בסתר ליבי חשדתי שהיא קנתה אותו בשבילי כי
ידעה שהוא הסופר החביב עליי. "את יודעת," אמרתי לה לפני שהלכתי,
"אין עוד דודה כמוך בכל העולם כולו!" התחבקנו ונפרדנו לשלום.

(8, 5, 4, 3, 2)

העשרה מתחומי דעת עתירי מלל

העתיקו לכאן מילים וביטויים שפגשתם לראשונה במהלך השבועות האחרונים. כתבו את הפירוש של כל אחד מהם, וכתבו משפט שיהיו בו הביטוי או המילה.

1. _____ - _____
2. _____ - _____
3. _____ - _____
4. _____ - _____
5. _____ - _____
6. _____ - _____
7. _____ - _____
8. _____ - _____
9. _____ - _____
10. _____ - _____

שיעור 9: מבדק החודש

השלימו את הקטע שלפניכם במטבעות לשון, בביטויים ובניבים שלמדתם.

(שיעור 2, 6)

_____ התרעתי על הסכנה ליד בית הספר. ראיתי ש_____:
אי-אפשר לראות את התמרור המורה שילדים עוברים כאן, ואפילו התמרור
"עצור" קצת מוסתר בגלל ענפי העץ. רציתי _____ . אבל דבריי
היו _____ . כשהרגשתי ש _____ , החלטתי לפתוח
בשביתה, וגייסתי את כל התלמידים בשכבה שלי. הצלחנו במשימה:
סידרו את התמרורים. _____ , ואפילו המורה שלי _____ .

לפניכם קטע ללא מילות קישור. כתבו אותו מחדש, והשתמשו במילות קישור
מתאימות. תוכלו להיעזר במילים שבטבלה בשיעור 5.

אתמול בערב נפגשתי עם חברים. ישבנו ודיברנו. מישהו הציע שנצא
לבלות. במשך חצי שעה התווכחנו לאן ללכת. כל אחד הציע בילוי אחר.
החלטנו ללכת לסרט. זה מה שהרוב רצו בהצבעה. הגענו לקולנוע, והתברר
שאיחרנו: הסרט התחיל. לא היה טעם להיכנס. החלטנו לקנות כרטיסים
להצגה הבאה. בינתיים שיחקנו מחבואים בגינה הציבורית הסמוכה. כך
העברנו את הזמן עד שהתחיל הסרט. נהנינו מכל הערב.

כתבו את המשמעות של כל אחת מהמילים המודגשות במשפטים שלפניכם.
היעזרו בשורשים ובמשפחות מילים.

- ציפורים רבות **חורפות** בארצנו.

הפירוש: _____

- יש נחילאים **המקננים** בארץ, בעיקר בבקעת החולה ובבקעת הירדן.

הפירוש: _____

שיעור 10: משלב ספרותי

בקטע שלפניכם משולבות מילים מהמשלב הספרותי. מתחו קו מתחת לכל אחת, וכתבו אותה לצד המילה שלמטה.

אימא שלי עובדת קשה מאוד. בדרך כלל, כשאני שבה מבית הספר, היא עדיין בעבודה, ואני מחממת לעצמי ארוחת צהריים, נחה מעט ומתיישבת להכין שיעורים. בערך בחמש, כשהיא מגיעה מהעבודה, היא מְסיעה אותי לחוגים שלי או לפעולה בתנועה. אנחנו נפגשות שוב בערב, אוכלות בצוותא ארוחת ערב ומשוחחות, וכל אחת מספרת על היום שעבר עליה. אני אוהבת בייחוד את השעה הזאת שאנחנו יושבות בצוותא, כי זה "זמן האיכות" שלי עם אימא. אחר-כך אימא יושבת לצפות בחדשות בטלוויזיה, ואני מתקלחת ומתארגנת לשינה, מְכינה את התיק ובוחרת בגדים למחר. כשאני מוכנה לשינה, אימא באה לחדרי, רוכנת אליי ונותנת לי נשיקת לילה טוב, ואני שוקעת בשינה.

_____ - נָרְדָם	_____ - חָזַר
_____ - מְדַבֵּר	_____ - יָחַד
_____ - רָאָה	_____ - מְתַכּוֹפֵף
_____ - בְּעֵקֶר	_____ - קָצַת

כתבו גם אתם קטע, ושבצו בו מילים מהמשלב הספרותי.

שיעור 11: פתגמים

לפניכם תשעה פתגמים. נסו להסביר את משמעותם.

1. איִזְהוּ גְבוּר? הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ

פירוש: _____

2. איִזְהוּ עָשִׂיר? הַשָּׂמֵחַ בְּחֵלְקוֹ

פירוש: _____

3. אֵין חֶכֶם כְּבַעַל נִסְיוֹן

פירוש: _____

4. וְאַהֲבַת לְרַעַךְ כְּמוֹךְ

פירוש: _____

5. פִּרְצָה קוֹרֵאת לַגָּנֵב

פירוש: _____

6. הַנֶּעֱשָׂה אֵין לְהַשִּׁיב

פירוש: _____

7. איִזְהוּ חֶכֶם? הַרוֹאֶה אֶת הַנוֹלָד

פירוש: _____

8. עַל טַעַם וְעַל רִיחַ אֵין לְהַתְּנִיחַ

פירוש: _____

9. לֹא הַבִּישָׁן לְמַד

פירוש: _____

כעת התחלקו לזוגות, ובדקו אם פירשתם נכון את כל הביטויים.

לפניכם שני קטעים.

כתבו לאיזה פתגם מתאים כל אחד מהם, וציינו למי מהדמויות הפתגם הזה מתאים. נמקו את תשובתכם.

קטע 1

כשיעל שתתה את החלב בבוקר, היא שיחקה במחשב-הלוח (טאבלט) שלה. אימא ביקשה שתניח את מחשב-הלוח ותגמור לאכול ולשתות. לפתע נתנה יעל מכה על כוס החלב, והכוס נפלה על הרצפה ונשברה. "אוי!, אני מצטערת," אמרה יעל. ואימא אמרה לה: "יפה שאת מצטערת, אבל..."

הקטע מתאים לפתגם מספר _____, לדמות _____.
נימוק: _____

קטע 2

דביר חזר הביתה מרוגז. "מה קרה?" שאלה אימא. ודביר ענה: "היום לא הבנתי כלום בשיעור מדעים." "וביקשת ממורה שתחזור על מה שלא הבנת?" שאלה אימא. "חשבתי שכל התלמידים הבינו, ולא רציתי שיצחקו עליי," ענה דביר.

הקטע מתאים לפתגם מספר _____, לדמות _____.
נימוק: _____

בחרו אחד מהפתגמים, וספרו סיפור מתאים לו.
כתבו אם אתם מסכימים או לא מסכימים עם הפתגם הזה.

שיעור 12: משלבי לשון

לפניכם רשימה של מילים. שבצו אותן בטבלה לפי המשלב הלשוני שלהן.

- מאגר המילים: צַעַק • גִּרְגָרָן • הַתְחַלְחַל • הַתְפַּלֵּץ • מְדָהִים • תְּפָרֵן •
 לְעֵילָא וּלְעֵילָא • עֵלוי • הַצְטוּחַ • הַתְחַנֵּן • הַתְפַּלָּא • נְהַדֵּר • הַשְּׁתוּמָם •
 רַחַב לֵב • מְהֵמָם • רַעֲבֵתָן • חִפְרָא • אֲבִיוֹן • מְצַלַּח • לְאֶרֶג'

משלב ספרותי גבוה	משלב רגיל / כתוב	משלב דבור / סלנג
	נדיב	
		זללן
השתאה		
	צרח	
מופלא		
	הזדעזע	
		תותח
	עני	
		פצצות לגבות
הפציר		

כעת התחלקו לזוגות, ובדקו אם מיינתם את המילים באותו אופן.

העשרה מתחומי דעת עתירי מלל

העתיקו לכאן מילים וביטויים שפגשתם לראשונה במהלך השבועות האחרונים.

כתבו את הפירוש של כל אחד מהם, וכתבו משפט שיהיו בו הביטוי או המילה.

1. _____ - _____

2. _____ - _____

3. _____ - _____

4. _____ - _____

5. _____ - _____

6. _____ - _____

7. _____ - _____

8. _____ - _____

9. _____ - _____

10. _____ - _____

שיעור 13: מבדק החודש

לפניכם שני קטעים.

כתבו לאיזה פתגם מתאים כל אחד מהם, וציינו למי מהדמויות הפתגם הזה מתאים. נמקו את תשובתכם. (שיעור 11)

יום אחד נשמעה צעקה בכיתה: "ליאור חטף את הספר שלי!"
ערן רץ מיד אל ליאור והחל להרביץ לו. "תחזיר את הספר! הוא לא שלך!"
הוא צעק כשהוא חובט בו.
אראל הגיע ואמר: "לא צריך להרביץ. פשוט צריך להגיד לערן שהספר הזה לא שלו, ואני בטוח שהוא יחזיר אותו."

הקטע מתאים לפתגם _____, לדמות _____.
נימוק: _____

שירה ביקשה מדניאל שתשאיל לה ספר. דניאל אמרה שהיא לא מסכימה.
"למה?" שאלה שירה. ודניאל אמרה: "כי בפעם הקודמת שנתתי לך ספר,
החזרת לי אותו קרוע."

הקטע מתאים לפתגם _____, לדמות _____.
נימוק: _____

השלימו את המשפטים שלפניכם בביטויים מתאימים. (שיעור 6, 8)

- סבא אריה הוא _____ . הוא קורא הרבה ספרים ויודע הרבה עובדות.
- דניאל חיפשה את הטוש הצבעוני שלה בכל מקום, אך לא מצאה אותו. למחרת _____ על הטוש: שירה, חברתה הטובה, ציירה בו.
- השופט התחשב בעברו של הנאשם ונהג _____ .

השלימו את הקטע שלפניכם במילים מן המשלב הספרותי. (שיעור 12)

- התקשיתי בהכנת העבודה שהמורה ביקשה, אבל רציתי שהיא תהיה _____ . לכן _____ באחי שיעזור לי. ישבנו _____ , והוא הראה לי איך מכינים מצגות בתוכנה ששמה "פאוור פוינט".

שיעור 14: מילים מנוגדות

מלאו את התשבץ בהפכים של המילים שלפניכם.

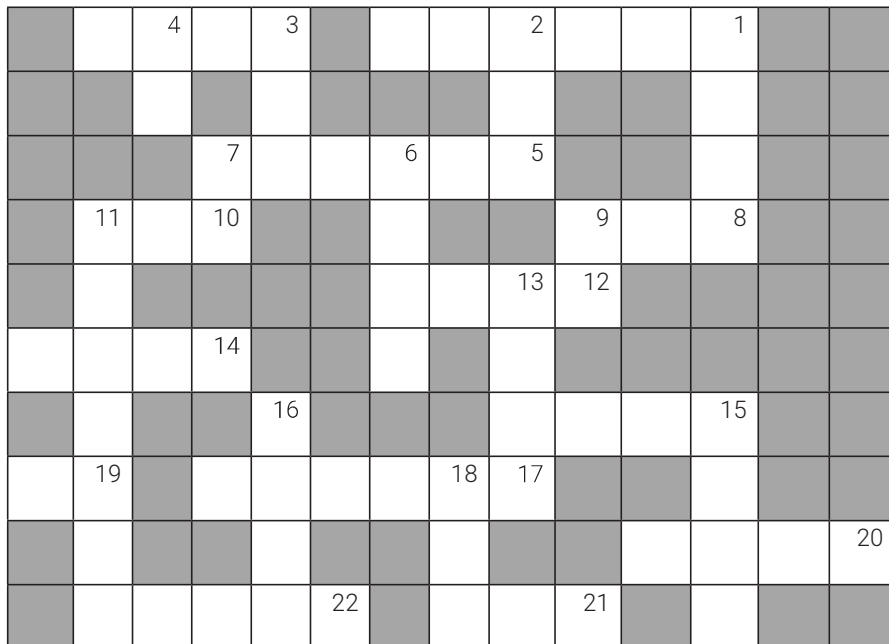

מאונך

1. החוּצָה
2. חֶרוּץ
3. צְחוּק
4. לֵא
6. שְׁאוֹן
7. הַתִּישָׁב
9. עוֹבֵד
11. מְכַעֵר (שתי מילים)
13. רָאשִׁי
15. צְבוּרִי
16. מְנִיחַ
18. הַחִיָּאָה

מאוזן

1. לְהִרְבּוֹת
3. קִלְלָה
5. לְכַבּוֹת
8. שָׁם
10. הִרְבָּה
12. צוֹנֵן
14. זְכוּת
15. אֲמִיץ
17. עֲנָה
19. מְפִיֵס וּמְשָׁלִים
20. מְעַסֵּיק
21. שָׁמֵשׁ
22. שְׁלוֹם

שיעור 15: שורשים ומשפחות מילים

לפניכם טבלה ובה אותיות שורש וכן מילים מאותה משפחה. כתבו בטור השלישי שלוש מילים נוספות מאותה משפחה.

שורש	מילים לדוגמה	מילים נוספות
ש-א-ל	שאלה, שואלת	
ע-ט-פ	עטיפה, עטוף	
ב-ר-א	בריאות, הבריא	
ב-ח-ר	לבחור, נבחרתי	
י-ד-ע	נודע, יָדַע	
ז-מ-ר	זָמַר, מזמור	
ב-ר-כ	ברכה, לברך	
ש-ח-ק	שיחקה, משחקייה	

השלימו את המשפטים שלפניכם במילים השייכות למשפחות המילים שלמעלה.

כתבו מהו השורש של המילה שכתבתם.

- הכנסתי את המכתב לתוך _____, הדבקתי בול, והלכתי לדואר.
השורש: _____
- דינאל זכתה ב_____ לוועדת קישוט. **השורש:** _____
- כשאבא שלי הולך לבית הכנסת, הוא _____ בטלית. **השורש:** _____
- קראתי בעיתון _____ מעניינת על הפרעות קשב וריכוז. **השורש:** _____
- השכבה האמצעית של כדור הארץ היא _____ כדור הארץ. מעליה יש קרום, ומתחתיה נמצא הגלעין. **השורש:** _____
- כאשר אנחנו מתעטשים, נוהגים לברך אותנו: "_____!" **השורש:** _____
- לפני שאני נרדם, אני תמיד מבקש _____ . **השורש:** _____

שיעור 16: מילים נרדפות

כתבו לכל מילה את המילה הנרדפת שלה מתוך מאגר המילים.

הנָאָה: _____

חִפְּשׁ: _____

מָלֵא: _____

צוֹנֵן: _____

קָרָא: _____

מִתְלַבֵּט: _____

הִשְׁתוֹמֵם: _____

בִּטְלָן: _____

זָרַק: _____

חִמְלָה: _____

לוֹהֵט: _____

פּוֹשֵׁט יָד: _____

הִתְנַפֵּל: _____

יָכוֹן: _____

שָׁלְהִי: _____

אילו מילים לא הכרתם? הקיפו אותן.
כתבו משפט לכל מילה שלא הכרתם.

השלימו את הטקסט שלפניכם בעזרת המילים שהופיעו בעמוד הקודם.
נסו לבחור במילים שאתם משתמשים בהן פחות.

זה היה ב_____ החופש הגדול. מאחר שרוב החופש הייתי אצל בני הדודים שלי באמריקה, רציתי לבלות קצת עם החברים לפני שחוזרים ללימודים. _____ מה לעשות, ולבסוף החלטנו לנסוע לים. בתחנה המרכזית, בדרך לאוטובוס שלנו, ראינו _____ שוכב על מצע מקרטון שסידר לעצמו. לידו הייתה קופסת פח ובה כמה מטבעות. התעוררה בינינו _____: לתת לו כסף או לא? אחד החברים טען שהוא סתם _____ שלא רוצה לעבוד. אחר ביקש שנגלה קצת _____, אולי הוא חולה ולא יכול לעבוד? בסוף _____ לו כמה מטבעות והמשכנו בדרכנו.

הגענו לחוף הים. החוף היה _____ מתרחצים. מצאנו "ריבוע" פנוי, והתמקמנו על החול. מרחנו את עצמנו בקרם הגנה מפני השמש ה_____ ונכנסנו למים _____ איזה _____! כשיצאנו מהמים הצטרפנו לכמה חבר'ה ששיחקו כדורעף על החוף. שיחקנו שעתיים. אמנם היה חם, אבל חבשנו כובעים, ובכל רבע שעה עצרנו את המשחק כדי לשתות מים. כשהתעייפנו, נכנסנו שוב למים כדי להתרענן, וכשיצאנו _____ על הכריכים שהבאנו מהבית. היינו כל כך רעבים! פתאום המציל _____ ברמקול: "כולם לצאת מהמים! סוגרים את הים!" מה, כבר שבע בערב? _____ אכן, הזמן רץ כשנהנים...

כעת התחלקו לזוגות, ובדקו את תשובותיכם.

